

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Теодора Иванова Калейнска,

ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Философски факултет, катедра „Политология, социология и културология“

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна степен „Доктор“ по професионално направление 3.3. Политически науки (Сравнителна политология)

Автор Веселена Емилова Делийска

Тема „ Интеграцията на Скандинавските страни в ЕС (1972-2016 г.)

Евроскептицизмът и влиянието му върху партийните системи

Основание: участие в състава на научно жури, назначена със Заповед № РД 38-463/06.07.2018г- на Ректора на СУ „Св.Климент Охридски“

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертанката Делийска е предложила дисертационен труд в общ обем от 309 страници, от които 240 са основния текст, а останалите са библиография от над 200 източника на български и английски езици, използвани съкращения, списък от 10 приложения с таблици, фигури и диаграми. Дисертацията следва класическия модел на писане на дисертационни тези – изследването е разположено в три глави, въведение и заключение. Дисертацията има вътрешна логика и подредба, трите глави са относително съразмерни и в достатъчен обем, който да аргументира тезата на дисертантката, а много богатия обем от приложения и таблици, фигури и диаграми, допълват и допълнително осветляват съдържанието на главите. Разглеждането и анализирането на спецификата на европейската интеграция на четирите скандинавски страни носи практически заряд на работата и очертава интересно изследване на избраните страни. Дисертацията има вид на завършено научно изследване.

Дисертантката Делийска формулира като основна цел на работата си, изследването на евроскептицизма в скандинавските страни /Дания, Норвегия, Швеция и Финландия/ и неговото влияние върху партийните системи на страните и върху нивото на интеграционния им процес.

Темата на дисертацията определено е актуална и в някаква степен предизвикателна, предвид цялостната динамика на европейския политически проект, от неспиращите предизвикателства пред ЕС, новите въпроси след приключилия референдум във Великобритания, въпросът за необходимостта от повече Европа и повече съюз в очакването на новите избори за Европейски парламент 2019, слабо участие и интерес на европейските граждани, както и предложения прочит за търсене на спецификата на интеграционния процес на скандинавските страни през призмата на евроскептицизма и европрагматизма и през политическата палитра на основните политически партии в тях.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертантката изяснява категориалния апарат, с който ще работи в дисертацията; представя две основни теории в теоретичния дебат за европейска интеграция /неофункционализъмът и междуправителствения подход/; дефинира евроскептицизъм и европрагматизъм; използва кливидж теорията на Рокан и Липсет, пренесена върху скандинавския социален модел. Делийска подчертава използването на качествени методи на методологическия анализ, макар че в работата се вижда прилагането на сравнителен метод и анализ, на исторически институционализъм, на работа с официални документи и др. В този смисъл, методологията се явява достатъчна за изпълнение на двете основни задачи, формулирани от дисертантката – изследване на евроскептицизмът в релация с европейската интеграция и влиянието му върху партийните система в скандинавските страни и динамиката на общественото отношение.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Смятам, че дисертант Веселена Делийска е изпълнила като цяло поставените си цели и задачи. Изследването е в областта на сравнителната политология, в областта на

изследване на европейската интеграция с акцент – процес и действие в скандинавските страни. Имайки предвид, че най-чест интерес е Норвегия в търсене на отговор за нейното трайно нежелание за присъединяване към ЕС, то това сравнително изследване определено носи много акумулирана информация за хода на процесите в тези страни, което оформя и първи принос на дисертанта. Приложените таблици обогатяват и допълват това търсене. Опитът да се търси спецификата на евроскептицизма във всяка една от скандинавските страни е добра основа на изследването, която може да бъде разширена и задълбочена.

Представено е сравнение на политическите партии и тяхното мерене на евроинтеграционния процес в сравнителен план в изследваните страни както и динамиката на общественото мнение, поставено в предложените от дисертантката кливиджи – териториален, промишлен и социо-културен.

Делийска прави находчив опит да представи основните причини за евроскептицизма и да обоснове и представи европрагматизма като основно приложим подход в скандинавските страни. В същото време, считам, че изследването само ще спечели, ако се поднесе и защити анализ на предложените от дисертантката причини най-вече в исторически и политологичен план, за да се аргументират декларативни твърдения, като напр. „Основните причини за евроскептицизъм са постиндустриалните ценности, политическата култура и силната принадлежност на норвежците към селото“ /стр. 227/.

Работата съдържа практико-приложни резултати и наситен сравнителен анализ за изследвания случай – скандинавски страни.

Дисертантката коректно и детайлно е разгледала евроскептичните партии в изследваните страни и е направила анализ на тяхното влияние върху интеграционните процеси, както и причините за нарастващо евроскептично обществено настроение. Смятам, че ако авторката продължи да работи в тази област, интерес би било задълбочаването на сравнителния анализ както между страните, така и между причините, които тя извежда.

4. Оценка на публикациите по дисертацията автореферата

С оглед изпълнение на изискванията за допускане до публична защита, дисертантката Делийска е представила автореферат, справка за научните публикации и приносите. Тези материали позволяват да считам, че дисертантката има устойчив, траен и задълбочен интерес към темата на изследването.

5. Критични бележки, препоръки и въпроси

- Намирам за интересен подходът Ви, евроскептицизъм да бъде разгледан и категоризиран като кливидж /стр. 52/, пренесен конкретно върху сравнителния анализ на политическата палитра на скандинавските страни, както и основаването Ви на „Саймън Хикс също разглежда европейската партийна система, в която според него съществуват два основни кливиджа: ляво-дясно и еврооптимизъм-евроскептицизъм“ /59/. Вашият извод е, че „мекият и твърдият евроскептицизъм е безотносителен по координатата ляво-дясно. Още повече силно впечатление прави, че левите партии, които са традиционно проевропейски и интернационални през последните десетилетия стават крайно евроскептични и своеобразно се консервират с цел да запазят постигнатите от тях привилегии на наемния труд в рамките на социалната държава.“ /стр. 237/ Внимателно търсих отговор на зададения от Вас самата въпрос – според Вас, в крайна сметка евроскептицизмът кливидж или политика на опозицията в рамките на партийната система е? /гл.1, 4.2/

- Вие сте търсили доказване на Вашата хипотеза по отношение на влиянието на евроскептицизма върху политическия, обществен и партиен живот в скандинавските страни, което е логично. Според Вас, европрагматизмът ще позволи ли екзити, може ли да се очаква излизане на скандинавски/а страна от Съюза?

6. Заключение

Дисертационният труд на Веселена Емилова Делийска отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Условието и реда за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в СУ. Това ми дава основание да предложа на

уважаемите членове на научното жури да вземе положително решение за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на Веселена Емилова Делийска по професионално направление 3.3. Политически науки, научна специалност Политология.

30 октомври 2018г.

Подпис:

Велико Търново